

Visokost valov se ravna po moči pritiskalnega vetra itd. Gotovo je, da bi se tu bolje prilegal particip: pritiskajočega vetra. Jaz mislim, da bi pred 15 leti nihče ne bil takó zapisal.

Ako nam je danas sestavljati cerkvene izraze, stavim, da bi napisali: sv. rešilno telo namesto: rešnje, prosilni dnevi namesto *prošnji*, *molilne* bukve namesto: molitvene itd. Čas je, da bi se tacega pisanja malo naveličali. Držimo se rajši bodi participov, ker jim je mesto, bodi drugih krajših pridevnikov, na pr. pogubivni greh namesto pogubilni, dopovedni način namesto dopovedovalni, priporočno pismo namesto priporočilno, preporodna ali prerodna moč namesto prerodilna itd. —

Dostavek k 4. Kjerkoli nam je moči iz tuje besede, ki se ne končava na -ika, -ik, narediti drugačen krajši adjektiv, ogibajmo se nelepe oblike: ičen; pišimo torej zlasti kakor Hrvatje: akcesorni, meritorni, provizorni, sekundarni itd. Končnica -ičen bi tukaj bila samo na nemški: *isch* oprta.

Politične stvari.

Kakošne občine so boljše: velike ali majhne?

V zadnjem listu „Novic“ smo brali, da sl. deželni odbor Kranjski je sklenil o prihodnjem deželnem zboru sklicati skupščino, ki naj se posvetuje o predruženji naših občin (sosesk ali srenj). V dolžnost si štejem, možem, ki bodo v tej skupščini imeli besedo, iz „političnega katekizma za Slovence“ povedati, kaj je misel velike večine naših deželanov. Prosim tedaj, da berete in prevdarite njegove nasvete!

1. Kaj je občina (srenja, soseska)?

Občina je zapopadek vseh ljudi, krajev in zemljišč, ki so združeni v eno večjo ali manjšo družbo in stojé pod enim glavarjem.

2. Ali so v Avstriji take občine?

So in sicer trojne vrste. So katasterske, cerkvene in politične občine. Katasterska občina je zapopadek vseh ljudi, krajev in zemljišč, ki so jih nekdanji merjevci v eno celoto zmerili in združili pa tudi posebej imenovali. Katasterskim občinam pravimo tudi davkovske občine (Steurgemeinden).

Cerkvena občina je zapopadek vseh ljudi, krajev in zemljišč, ki spadajo pod eno in isto faro.

Politična občina je zapopadek vseh ljudi, krajev in zemljišč, ki so se po posebni postavi združili v eno in isto občino. Politična občina toraj obsega eno, dve ali pa še več katasterskih in cerkvenih občin. Cerkvena občina spada včasih v 2, 3, 4 ali še celo več katasterskih občin, nasproti pa tudi katasterska občina šteje eno, 2, 3 ali še več cerkvenih občin.

3. Kakošne občine naj bi se osnovale: velike ali majhne?

Veliko modrejše in boljše je osnovati majhne občine.

Sedanja občinska postava, katero nam je načrtal centralistični in birokratični državni zbor in katero so nam skovali deželni zbori, preuredila se bode gotovo na več krajih. Zatoraj na njo ne gledamo, in le povemo, kako si mislimo in želimo občine po svojej pameti in svojem srcu.

4. Zakaj so majhne občine boljše kakor velike?

Majhne občine obsegajo manj svetá in napravljajo manj opravil. Ako je predstojnik ali župan le količkaj

pameten, izučen in priden, stori vsa občinska opravila lahko sam in ni mu nič treba nobenega pisarja. Tako se prihrani občini veliko denarja in — kar je skorej še več vredno — ostane župan sam gospodar in ni podložen ali hlapec prevzetnega pisarja.

Dalje ni treba ljudém daljnih potov narejati, ker jim je župan, rekel bi, pred durmi.

Tudi ne bode toliko preprirov, jeze in pravd, če ne bode takih vasi in far v eno občino združenih, ki imajo razne interese, ki se morebiti pravdajo in nimajo srca drug do drugoga.

In slednjič se po tem potu mora širiti politična omika. Če se namreč napravi več občin, navstane tudi več občinskih županov in svetovalcev, kateri so prisiljeni brati in učiti se, da ne bodo pri očitnih sejah zijal prodajali.

5. Kako velike naj pa bodo naše občine?

K večemu tako velike, kakor so fare. Vsaka fara naj bode tudi ena občina. Dosedaj so se napravljale občine po katasterskih občinah, od katerih pa velika večina vseh prebivalcev še besedice ne vé. In vendar je občina le ena celota, in med prebivalci je treba neke zveze, ki ljudi veže v eno celoto. Ta zveza je pale cerkev, šola, bolnišnica, siromašnica, — ne pa katasterska občina, katere malokdo pozná. Slovenci, tiščite na to, da dobote cerkvene občine! V cerkev zahajate vsaj vsako nedeljo in po božji službi se lahko napové in opravi občinska seja; — veliko manj bote imeli potov, preprirov in sitnost: — ne bote treba toliko dopisovanja na razne kraje (marsikater fajmošter in župan zdaj pošiljata svoja pisma na 3—4 kraje, kar po tem vse odpade), in slednjič ne bode toliko težav in dela pri računih. Zatoraj občine po farah, ali pa — če se tako še boljše kaže — po zvonu! Kar pod en zvon spada, to naj je tudi ena občina.

Mnogovrstne novice.

* Štajarsko tržno društvo za vino v Mariboru se je v glavnem zboru 14. dne marca prostovoljno razdružilo.

* V Brežicah na Štajarskem namerava vlada ustanoviti realno gimnazijo. — Da slovenska ne bode pod sedanjim ministerstvom, pričajo nam žalostne skušnje na gimnazijah Kranjskih.

* V Kozjem se snuje podružnica kmetijske družbe Štajarske za okraj Kozjanski. Naj bi umni gospodarji po vsi svoji moči pripomogli, da se kmalu ustanovi prepotrebna podružnica!

* Družba sv. Mohora za izdavanje knjig ljudstvu našemu za poduk in kratek čas potrebnih, šteje letos nad 25.000 družbenikov. Res velikanska družba!

Kratkočasna drobtinica.

Od kodi letošnja huda zima?

(J. L.)

Jernej. Kaj misliš, Joža, odkodi se je vendar pri-tepla letošnja zima, ker je že ni ne konca ne kraja?

Jože. Sam Bog vedi to! dozdeva se mi pa vendar, da so jo nam prinesli tisti glasoviti „nordpohlfahrerji“ iz Franc Jožefove dežele za „štruco“; ali pa so jej bili ti popotniki tam gori tako všeč, da je prostovoljno za njimi pritrpala, zdaj pa ne zna več sama nazaj domú.

Jernej. Saj imaš res prav, da mora kaj posebnega biti, da je letos še celó sv. Matija tako na sramoti

ostal tudi pri nas na Kranjskem. Ljubljanski nemški „gemeinderath“ je „nordpolcem“ celó za njihovo „štruco“ 200 gold. nagrade poklonil, in zato so oni naklonili tudi celi naši deželi toliko snega in ledú. Da, da! roka roko umiva!

Naši dopisi.

V Gorici 27. marca. — „Per aspera ad astra“! Sinoči (Veliki petek) smo poslušali pri sv. Ignaciji na Travniku Palestrina-v „Miserere“. To je v Gorici nekaj novega, zato je bila radovednost, kakor hitro je bil „Glas“ to produkcijo naznanil, velika. Nič manjša pa ni danes iznadenost. Nočem tu navajati sodbe izvedencev, ampak samo občnega menjenja sodbo: vsi smo šii nezadovoljni iz cerkve. *) Jaz sem želel le to dvoje: 1) Da bi bili sinočni pevci slišali cvetno nedeljo koralni ljudski „Miserere“ v stolni cerkvi ob 6. uri zvečer, in 2) da bi bili sinoči same sebe spodej v cerkvi poslušali. In zakaj sem tega želel? Zato, da bi jim zdaj lahko rekel: „Če imate posluh za spodobno cerkveno petje, — izvolite!“ — Mislite si 4 5000 ljudi v naši Veliki cerkvi; mislite si, da jih kakih 2000 moških in žensk (poslednjih več) priljubljeni jim „Miserere“ nježno in prisrčno poje, in da se „piano“ tako čudovito izrazuje, da mi ni mogoče tukaj opisati ga — in recite, ali more umetnost in sosebno prisiljena umetnost, naturno tradicionalno petje prekositi? — Le resnično pevske moči (in ne „nôtedržci“), le vajene in uglajene moči zamorejo, kar je res umetno primerno izrazovati, polovičarstvo in srednjost naj se umotvorov ne loti. — V ostalem je moje osebno menjenje — ktereга pa nikomur ne usilujem to, da: „produkcij“, izkazovanj v gledišči, v čitalnici in — na Travniku kolikor hočete, — v cerkvi naj petje ne bode produkcija“. — Tako smo per „aspera“ prišli do veselja. Vreme imamo danes resnično Velikosabotno — vse oznanja „vstajenje“. Krasno in toplo je, da se nam zdi, da se je vsa pozna spomlad zedinila v današnjem dnevu. — Naše prijazno mesto je te dni še prijazniše, ker so vse grše hiše za cesarjev prihod pobelili in popravili. Priprave v pravem pomenu pa se bodo začele še le po praznikih. Od železnične postaje do mesta se napravite dve vrsti raznih bander z grbi. Gaz se že napeljuje za umetno razsvetljenje vodometna na Travniku in družih staveb. Pričakovati je, da Gorica ne zaostane niti za družimi mesti, niti sama za seboj gledé na una leta, ko je bil cesar tukaj. Vse občine, vse dežele bodo tu zastopane. Odbor, ki vse uravnjuje, je sestavljen iz udov dež. odbora, mestnega starašinstva in kupčijske zbornice. — Več drugi pot. Velikonočno veselje in pa svečanosti o prihodu cesarjevem — to so „astra“, na katera sem v začetku tega dopisa mislil.

Iz Matenje vasi 27. sušca t. l. (Poslano). Neki dopisovalec v 11. listu „Novic“ od 17. sušca t. l. iz Matenjske okolice na Notranjskem silno grdo napada in obrekuje Matenjskega župana, da je on 200 gld., ki so iz Trsta došli za led, ktereга so res pridni Matenjci v Prestranek na železnico vozili, kar tebi nič meni nič v svoj žep utaknil. Dalje pisatelj zaničljivo pravi, da se je župan s kravo le malo pri vožnji opiral; to pa je tukaj vsakateremu znano, da župan krav ne rabi pri vožnji, temuč konje in vole. Mogoče, da pisatelj ne pozna še razločka med kravo in volom. Dalje sanja nekaj o zaporu zastran besedovanja proti županovemu

računu, za kar pa tukaj noben človek nič ne ve. Toraj z vsega njegovega pisanja si zamoremo le misliti, da je pisatelj bil od kakega županovega neprijatelja slabo podučen, ali se mu je v spanji sanjalo; ali je od vina umotlen vse to napéno videl, in potem „Novicam“ sporočil. Res je, da so pridni Matenjci letos po zimi pri ledu, ktereга so v Trst pošiljali, veliko novcev prislužili, ki so jih pošteno in brez vsega pričkanja med saboj razdelili. Toraj podpisani se potegujemo za poštenje Matenjskega župana, ki je župan tudi glavne županije Slavinske, in resnobno odbijamo napad, ki županu hoče poštenje odvzeti.

Matija Križaj, župan. France Vadnov, Luka Uražem, Anton Malnaršič, Mihael Kalan, odborniki.

Iz Polja pri Ljubljani 27. marca. — Dne 15. t. m. dobili smo nove zvonove, ki jih je vžil g. Hilzer. Slišali smo jih že večkrat, in reči smemo zdaj, da so v vsakem oziru izvrstni. Prelepa vnanja oblika, mogočen in veličasten glas, posebno pa čisto vbran akord *h dis fis h*, vse to je preseglo naše pričakovanje. Zadovoljnost je splošna in ljudje jih ne morejo zadosti prehovati. Gotovo si je g. Hilzer na Kranjskem s temi zvonovi lep spomin postavil.

Iz Ljubljane. — Presvitli cesar potuje v petek zjutraj skozi Ljubljano v Trst, od kodar gré v Gorico in od tod na Laško, od tod pa v Dalmacijo.

— (O volitvah za mestni odbor) se je začelo živahno gibanje, ker letos se udeležijo tudi naši narodni mestjani teh volitev v 3. in 1. razredu. V volitev 2. razreda se nočejo vtikati, ker ta razred je po svoji sedanjosti kompoziciji različnih cesarskih in kraljevih dejanskih in pokojnih volilcev podoben trdnjavi, katere premagati nikakor ni mogoče. Sicer pa narodni naši mestjani tudi to vedo, da, ako bi z vsemi 10 kandidati zmogli, bi vendar še bili v manjšini proti 20 nemškim odbornikom, ki vladajo sedaj v mestnem odboru. Našim volilcem gre tedaj pri tej volitvi le za to, da bi spravili le nekoliko svojih mož v zbor, ki bi se nasprotnikom zoperstavliali, kedar denar trosijo „nordpol-fahrerjem“, nemškemu gledališču itd. itd., ali pa, kedar z nemščino zatirajo slovenščino v šolah itd. proti novemu njihovemu kandidatu gosp. Doberlet-u ne bi sicer imeli posebnega ugovora, ako bi on kot vodja „Feuerwehre“ in „mestne godbe“ ne bil od milosti nemškutarske tako zeló odvisen, da bode mož plesal, kakor mu bodo Mahr, dr. Schaffer e tutti quanti godli. — Može naši! primite se tedaj krepko svoje volilne pravice in dolžnosti in volite vsi vam nasvetovane narodnjake, ki bodo na prste gledali nasprotnikom, in če tudi družega ne bodo mogli, vsaj svoj glas povzdignili proti temu, kar je mestu in narodu našemu na škodo! — Kako strašansko se Spitalerjevi „Tagblattovci“ bojé prihoda narodnih mož v nemški „gemeinderat“, to kaže togota včerajšnjega „Tagblatta“: „Wir fassen so gemüthlich mitsammen“ — kričijo — „und jetzt soll's aus sein mit der Anbetung Giesfra's“ u. s. w.

— (O zemljiškem davku za deželo Kranjsko.) Deželna komisija za vravnanje zemljiškega davka je svojo nalogo o rešitvi pritožeb zoper vrstno tarifo preteklo soboto končala. Pritožeb je došlo okoli 200 od domačih sosesk in okrajnih cenilnih komisij, nekoliko jih je pa tudi iz vnanjih dežel, ki so z našo deželo v dotiki. Naloga deželne komisije bila je tedaj velikanska in trudapolna. — Da ni bilo mogoče vsem reklamantom na vse strani vstreči, ker so njih terjatve dostikrat ravno nasprotne, to vsak izvedenec spozná; upamo pa, da se je tarifa popravila karkoli bilo je le mogoče, da bodo ne le cenilni okraji domače dežele med seboj v pravi vrsti, ampak da bodo tudi proti de-

*) Nekdo mi je rekel: „Miserere“ je bil prav „miserere“. Pis.